

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

19.06.2023

протокол № 08, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 19.06.2023 № 82

**БАНКІВСЬКА СИСТЕМА
BANKING SYSTEM**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»	/ « bachelor»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	/ «Management and administration»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	/ «Finance, Banking, Insurance and stock market»
Освітня програма	«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	/ «Finance, Banking, Insurance and stock market»

Вінниця 2023

Розробник: Олена Прутська, д-р. екон.наук, професор

Гарант освітньої програми:

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» - Інна Гнидюк,
канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів ВТЕІ ДТЕУ

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри фінансів 08 червня 2023р., пр.
№ 11; засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету 09червня 2023р.,
пр. № 06.

Рецензенти: Юлія Романовська, канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів
ВТЕІ ДТЕУ

Ольга Карашенко, начальник відділення №232/01 ПАТ АБ
«УКРГАЗБАНК», м. Вінниця

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 29.06.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,45.
Обл.-вид. арк. 1,12.Тираж 2. Зам. № 330.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Актуальність дисципліни «Банківська система» визначається тим, що ефективне функціонування економіки країни значною мірою залежить від рівня розвитку банківської системи, а сучасний фахівець з управління та адміністрування повинен розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення теорії банківництва.

Дисципліна «Банківська система» є обов'язковою професійною дисципліною для підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та розрахована на студентів, які оволоділи знаннями фундаментальних дисциплін.

Предметом дисципліни «Банківська система» є сукупність відносин з приводу формування і функціонування банківської системи в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Мета курсу – формування економічного мислення, засвоєння теоретичних знань та формування професійних компетентностей щодо функціонування сучасної банківської системи та управління нею.

Завданням цієї дисципліни є теоретично та на практиці ознайомити студентів з основними елементами банківської системи, операціями банку, особливостями роботи Центрального банку як головної складової банківської системи.

Досягнення мети вимагає визначення наступних завдань:

- охарактеризувати діяльність банківських установ в Україні;
- виявити роль банківської системи в механізмі формування пропозиції грошей;
- з'ясувати сутність та основні напрями аналізу фінансових результатів діяльності банку;
- узагальнити та охарактеризувати методологічні підходи до рейтингової оцінки банку;
- дослідити кредитно-інвестиційний портфель банку;
- оцінити ризики банківської діяльності.

Відповідно до вимог стандарту вищої освіти України та освітньої програми рівня вищої освіти «Бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» студенти у процесі вивчення дисципліни «Банківська система» мають здобути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності:

- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування *та фондового ринку*.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування *та фондового ринку*.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

Нормативний зміст дисципліни «Банківська система» сформульований у наступні програмні результати навчання:

- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування *та фондові ринки*).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Місце дисципліни в освітньому процесі робоча програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів, базується на вивченні таких нормативних дисциплін, як: «Фінанси, гроші та кредит», «Економічна теорія». Знання та навички, набуті студентами в процесі вивчення цих дисциплін, є базою для вивчення закономірностей функціонування банківської системи.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження студентом підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначають за допомогою якісних критеріїв і трансформують його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин/ кредитів	з них			
		лекції	практ	СРС	
Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції	12	2	2	8	УО, ПО
Тема 2. Центральний банк та його місце у банківській системі	15	4	4	7	УО, ПО, Т
Тема 3. Сучасна банківська система України	13	2	4	7	УО, ПО, Т
Тема 4. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею	10	2	2	6	УО, ПО, Т
Тема 5. Роль банківської системи в механізмі формування пропозиції грошей	13	2	4	7	УО, ПО, СУН
Тема 6. Створення, організація діяльності та управління банком	15	4	4	7	УО, Р, ІЗ
Тема 7. Операції банків з формування ресурсів	12	2	4	6	УО, ІЗ, Т
Тема 8. Розрахунково-касові операції банків	13	2	4	7	УО, ПО, СУН
Тема 9. Кредитні операції банків	13	2	4	7	УО, Т, ІЗ
Тема 10. Операції банків з цінними паперами	12	2	4	6	УО, ПО, СУН
Тема 11. Інвестиційні операції банків	13	2	4	7	УО, Т, ПО, СУН
Тема 12. Операції банків в іноземній валюті	13	2	4	7	УО, ПО, СУН
Тема 13. Нетрадиційні банківські операції та послуги	11	2	2	7	УО, ІЗ, Р
Тема 14. Забезпечення фінансової стійкості банку	15	4	4	7	УО, ІЗ, Р
Разом	180/6	34	50	96	
Підсумковий контроль - Екзамен					

Умовні позначення:

УО - усне опитування;

ПО – письмове опитування;

Р – реферат;

ІЗ – індивідуальне завдання;

Т – тестування

СУН – система управління навчанням «Moodle»

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції

Еволюція банківської діяльності. Сутність банківської системи та її інституціональна структура. Сутність поняття банківська система та її типи. Види банківських систем, їх відмінності та особливості функціонування сучасних банківських систем розвинутих країн. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки. Ісламський банкінг. Історичні та економічні чинники формування моделей. Підходи до організації банківського нагляду. Принципи побудови комерційних банків. Принципи побудови банківської системи. Функції банківської системи. Умови нормального функціонування банківської системи. Фактори впливу на банківську систему.

Тема 2. Центральний банк та його місце у банківській системі

Причини і шляхи створення центральних емісійних банків. Статус, форми функціонування центральних банків світу. Статус та основи організації центральних банків. Основні напрями діяльності центральних банків. Операції центральних банків. Європейська система центральних банків. Перспективи розвитку центральних банків. Національний банк України. Створення та етапи розвитку НБУ. Основні принципи організації та функціонування системи НБУ. Підзвітність НБУ. Економічна самостійність НБУ. Взаємовідносини НБУ з органами державної влади. Органи управління і структура НБУ.

Тема 3. Сучасна банківська система України

Нормативно-правова база функціонування банківської системи України. Формування банківської системи в Україні. Сучасна структура банківської системи України. Проблемні та кризові явища в банківській системі України. Реорганізація банківської системи України. Ліквідація проблемних банків. Націоналізація АКБ «Приватбанк». Роль державних банків в банківській системі України.

Міжнародні зв'язки комерційних банків України та НБУ. Становлення групи Світового банку. Формування ресурсів групи Світового банку і його організаційна структура. Співробітництво Світового банку й України.

Тема 4. Регулювання діяльності банків та нагляд за нею

Економічна сутність та необхідність регулювання банківської діяльності. Інституціональна побудова системи регулювання діяльності банків. Сутність та задачі регулювання банківської діяльності та нагляду. Організація системи банківського регулювання. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків. Повноваження регулятивно-наглядових органів. Форми банківського нагляду: вступний, попередній, поточний. Базельський комітет з питань банківського нагляду як координатор роботи з банківського нагляду та основні принципи ефективного банківського нагляду. Історія створення Базельського комітету. Директиви Базельського комітету. Співпраця з міжнародними організаціями. Світовий досвід побудови служб банківського нагляду. Побудова служби банківського нагляду як самостійної структури. Становлення служби банківського нагляду в Україні та сучасна структура банківського нагляду Національного банку України. Головні функції банківського нагляду. Мета, основні завдання Генерального департаменту банківського нагляду. Розроблення стратегії банківського нагляду з урахуванням міжнародних стандартів.

Тема 5. Роль банківської системи в механізмі формування пропозиції грошей

Грошово-кредитна політика центрального банку: суть та роль у розвитку економіки держави. Цілі грошово-кредитної політики: стратегічні, проміжні й тактичні. Монетарна експансія та рестрикція як основні типи грошово-кредитної політики. Тотальна і селективна політика. Таргетування інфляції.

Інструменти грошово-кредитної політики центрального банку: політика облікової ставки, операції на відкритому ринку, регулювання норми обов'язкових резервів, рефінансування та ін. Суть і механізм формування пропозиції грошей. Вплив пропозиції грошей на розвиток економіки. Роль державних інституцій у реалізації емісійного процесу. Способи безготівкової емісії грошей. Утворення грошей комерційними банками. Норма обов'язкового резерву, грошова база, ефект кредитного мультиплікатора

Тема 6. Створення, організація діяльності та управління банком

Поняття комерційного банку. Сутність та основні принципи діяльності комерційного банку. Види банків, їх операції та функції. Порядок реєстрації банків. Вимоги до засновників та установчих документів комерційного банку. Види і форми організації комерційних банків. Універсальні та спеціалізовані банки. Учасники банку та власники істотної участі. Вимоги щодо статутного капіталу. Статут банку, реєстрація змін до нього.

Організаційна структура та управління банком. Ліцензування банківської діяльності. Реорганізація і ліквідація банку. Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків. Визначення філії, представництва та відділення банку. Операції, які мають право виконувати філії, представництва та відділення. Вимоги щодо розміру регулятивного капіталу для відкриття філії. Інші вимоги для відкриття філій та відділень банку. Особливості реєстрації представництв іноземних банків. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Надання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом. Банківські об'єднання: порядок створення та їх типи. Причини утворення і тенденції розвитку об'єднань банків в Україні.

Асоціації банків і саморегулювні організації на ринку банківських послуг. Банківські картелі і трести. Види операцій, які можуть виконувати банки на підставі отриманої банківської ліцензії та письмового дозволу. Особливості ліцензування окремих операцій комерційних банків. Види банківських операцій. Пасивні операції банку, їх загальна характеристика. Активні операції банку, їх зміст і характеристика. Операції банку з обслуговування власної господарчої діяльності. Організація управління банком. Вищий орган управління комерційного банку та його завдання. Спостережна рада банку та її функції. Виконавчі та контрольні органи банку. Структура функціональних підрозділів банку та критерії їх створення.

Тема 7. Операції банків з формування ресурсів

Банківські ресурси, їх склад і загальна характеристика. Власний капітал банку, структура і джерела формування. Порядок формування власного капіталу банку. Проблеми капіталізації вітчизняних банків. Залучений капітал комерційного банку, його склад. Депозити як головне джерело банківських ресурсів. Строкові, ощадні, депозити до запитання, їх види та економічна характеристика. Методи нарахування відсотків за депозитами. Депозитна політика комерційного банку. Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Залучення коштів шляхом рефінансування Національним банком України.

Тема 8. Розрахунково-касові операції банків

Основи організації грошових розрахунків у економіці країни. Операції з розрахунково-касового обслуговування суб'єктів господарювання. Ведення рахунків клієнтів. Види рахунків, порядок їх відкриття та обслуговування. Особливості ведення бюджетних рахунків. Процедура закриття банківських рахунків. Форми безготівкових розрахунків. Платіжні інструменти та схеми

здійснення платежів у господарському обороті. Розрахунки платіжними дорученнями та чеками. Характеристика та переваги розрахунків акредитивами. Вексель як форма міжгосподарських розрахунків. Міжбанківські розрахунки. Кореспондентські відносини між банками. Види і порядок функціонування кореспондентських рахунків. Система електронних платежів України (СЕП). Структура СЕП та технологія обробки інформації. Організація безпеки розрахунків та захист інформації в СЕП. Розрахунки з використанням платіжних карток. Види та загальна характеристика платіжних систем, що діють в Україні. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП), її призначення та учасники. Види, характеристика та межі використання платіжних карток. Сфера використання готівкових розрахунків. Касові операції банків. Порядок приймання та видачі банками готівки. Здійснення касових операцій через банкомати. Контроль за дотриманням касової дисципліни клієнтів.

Тема 9. Кредитні операції банків

Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку. Суб'єкти кредитних відносин. Принципи і умови банківського кредитування. Позичкові рахунки та режими їх використання. Види банківських кредитів та їх економічна характеристика. Ознаки класифікації кредитів за методикою НБУ. Особливості надання споживчих і іпотечних кредитів. Кредитні лінії. Контокорентні, овердрафтові і онкольні кредити. Методи розрахунку ціни за кредитом. Ризики при кредитуванні та способи їх мінімізації. Етапи організації кредитного процесу. Критерії, що впливають на вибір на кредитування інвестиційного проекту. Документи, що подаються до установи банку. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. Якісні та кількісні параметри. Рейтингова оцінка класу позичальника. Форми забезпечення банківського кредиту. Критерії оцінки якості застави. Розрахунок сум погашення заборгованості за позичками (погашення періодичними внесками, «амортизаційне» погашення). Призначення кредитної угоди та її структура.

Тема 10. Операції банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами. Організація виконання банком операцій з цінними паперами. Емісійні операції комерційних банків. Операції з випуску пайових цінних паперів. Операції з випуску боргових зобов'язань. Випуск похідних цінних паперів. Інвестиційні операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика. Портфельні інвестиції банків.

Принципи формування портфеля цінних паперів. Напрями проведення інвестиційного аналізу при формуванні портфеля цінних паперів. Інвестиційні ризики та методи управління якістю інвестиційного портфеля. Заставні операції банків з цінними паперами. Вимоги до цінних паперів як до предмета застави. Особливості отримання кредитів від НБУ під заставу державних цінних паперів. Вексель та його економічна сутність. Види і характеристика векселів.. Види вексельних операцій банків, їх загальна характеристика. Активні операції з векселями. Операції з врахування векселів, їх економічна сутність. Кредитування під заставу векселів. Гарантійні операції з векселями. Авалування та акцептування векселів. Пасивні операції з векселями. Посередницькі операції банків з векселями. Інкасування та доміциляція векселів. Зберігання векселів за дорученням клієнтів. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів. Реєстраторські, депозитарні та облікові операції банків.

Тема 11. Інвестиційні операції банків

Сутність і класифікація інвестицій. Особливості управління реальними інвестиціями. Джерела фінансування інвестицій. Методи аналізу інвестиційних проектів. Складові інвестиційного проекту. Оцінка ефективності інвестиційних проектів Рангування альтернативних інвестиційних проектів. Врахування додаткових факторів в інвестиційному аналізі. Оцінка грошових потоків. Оптимальне розміщення інвестицій.

Тема 12. Операції банків в іноземній валюті

Організація кореспондентських відносин з іноземними банками. Порядок відкриття кореспондентських рахунків в іноземних та уповноважених банках. Операції банків на валютному ринку та їх характеристика. Класифікація валютних операцій (за терміном здійснення платежу; за механізмом здійснення операцій; за цільовим призначенням (операції з метою одержання валюти для здійснення платежів за міжнародними розрахунками; операції з метою страхування від валютного ризику; операції з метою одержання прибутку); за формою здійснення. Валютні угоди з негайною поставкою: особливості, розрахунки та умови застосування операцій типу “спот” та їх різновидів. Форвардні валютні угоди: сутність, методика обчислення курсу “форвард”, основні параметри, розрахунки та умови застосування. Ф’ючерсні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування. Опціонні валютні угоди: види, розрахунки та умови застосування. Депозитні операції. Сторони Bid і Offer і розмір маржі в котируванні процентних ставок. Ставка LIBOR Депозитна позиція і

процентний арбітраж. Валютні арбітражні операції. Дні укладення угод, дата валютування та дата закінчення. Дисконтний ринок. Ринок євровалют. Валютні ризики та методи їх зниження. Валютна позиція комерційного банку. Міжнародні платіжні системи.

Тема 13. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Види нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх загальна характеристика. Лізингові операції та організація банком їх виконання. Процедура та умови укладання договору фінансового лізингу. Банківські гарантії та поручительства і відмінності між ними. Види банківських гарантій. Факторингові та форфейтингові операції банків. Трастові та довірчі послуги. Фінансовий інжиніринг. Консультаційні та інформаційні послуги.

Тема 14. Забезпечення фінансової стійкості банку

Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку. Зміст і структура балансу. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки. Доходи банку, їх структура та джерела формування. Структура витрат банку. Прибутковість комерційного банку та методи її оцінки. Ліквідність та платоспроможність банку і чинники, що на них впливають. Регулювання банківської діяльності з боку НБУ. Економічні нормативи, що регулюють діяльність банків, та контроль за їх дотриманням. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год.
1	2	3
<p>Знати: сутність, склад і принципи побудови банківської системи</p> <p>Вміти: оцінювати соціально-економічний зміст і повноту виконання функцій банківської системи</p> <p>Знати: основні функції та завдання центрального банку та його місце в банківській системі</p>	<p>Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність, принципи побудови, функції</p> <p>Лекція №1 План лекції</p> <p>1. Поняття, склад та принципи побудови банківської системи.</p> <p>2. Види та моделі банківських систем.</p> <p>3. Принципи побудови банківської системи та її функції.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 9 - 16 Інтернет-ресурси: 19 - 27</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Еволюція банківської системи.</p> <p>2. Англійська, американська, німецька та японська банківські системи.</p> <p>3. Умови нормального функціонування банківської системи.</p> <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	8
	<p>Практичне заняття №1</p> <p>Питання до заняття</p> <p>1. Історичні та економічні передумови виникнення банківських систем.</p> <p>2. Типи, види і моделі банківських систем.</p> <p>3. Функції банківської системи та принципи її побудови.</p> <p>4. Особливості побудови банківських систем різних країн</p>	2
	<p>Тема 2. Центральний банк та його місце у банківській системі</p> <p>Лекція №2 План лекції</p> <p>1. Причини і шляхи створення центральних банків.</p> <p>2. Статус та основи організації центральних банків.</p> <p>3. Основні напрями діяльності центральних банків.</p>	2

<p>Вміти: оцінювати повноту та ефективність виконання функцій Національного банку України в сучасній банківській системі</p>	<p>Лекція №3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Операції центральних банків 2. Європейська система центральних банків 3. Національний банк України: основні принципи організації та функціонування системи НБУ. 4. Економічна самостійність НБУ та його взаємовідносини з органами державної влади <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 8-14, 16 Інтернет-ресурси: 18 - 21</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перспективи розвитку центральних банків 2. Національний банк України: створення та етапи розвитку. 3. Підзвітність НБУ. 4. Органи управління і структура НБУ . <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №2</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини, необхідність і шляхи створення центральних банків. 2. Статус, основні напрями та основи організації діяльності центральних банків. 3. Особливості функцій центральних банків в найбільш розвинених країнах. 	2
	<p>Практичне заняття №3</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний банк України: створення та етапи розвитку. 2. Органи управління та структура НБУ 3. Основні завдання НБУ на сучасному етапі розвитку банківської системи України 	2
<p>Знати: організаційні основи та складові сучасної банківської системи України</p>	<p>Тема 3. Сучасна банківська система України</p> <p>Лекція №4</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативно-правова база та етапи формування банківської системи в Україні. 2. Сучасна структура банківської системи України. 3. Проблемні та кризові явища в банківській системі України та шляхи їх вирішення. 4. Роль державних банків в сучасній банківській системі України. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 10-17 Інтернет-ресурси: 18-27</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями оздоровлення банківської системи України. 2. Націоналізація комерційних банків та її наслідки. <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
<p>Вміти: оцінювати основні проблеми</p>		

<p>Вміти: застосовувати на практиці процедури створення банків, їх державної реєстрації, відкриття філій та відділень</p>	<p>Самостійна робота 1. Особливості створення банків з іноземним капіталом. 2. Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків. 3. Порядок ліцензування банківських операцій. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №9 Питання до заняття 1. Сутність, принципи діяльності комерційного банку. Класифікація банків. 2. Порядок та умови створення комерційних банків в Україні. Форми створення банків. 3. Державна реєстрація банків. 4. Учасники банку та власники істотної участі.</p>	2
	<p>Практичне заняття №10 Питання до заняття 1. Організаційна структура та управління банком. 2. Особливості порядку відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків. 3. Банківські об'єднання: порядок створення та їх типи.</p>	2
<p>Знати: склад, принципи побудови та порядок формування банківських ресурсів</p>	<p>Тема 7. Операції банків з формування ресурсів Лекція №8 План лекції 1. Банківські ресурси, їх склад і загальна характеристика. 2. Порядок формування власного капіталу банку. 3. Залучений капітал комерційного банку та його склад. 4. Депозитна політика комерційного банку Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 5, 7 Додаткові: 11, 12-15 Інтернет-ресурси: 20 - 27</p>	2
<p>Вміти: оцінювати джерела формування та характеризувати склад банківських ресурсів</p>	<p>Самостійна робота 1. Проблеми капіталізації вітчизняних банків. 2. Депозити як головне джерело банківських ресурсів 3. Строкові, ощадні, депозити до запитання, їх види та економічна характеристика. 4. Залучення коштів на міжбанківському ринку Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p>Практичне заняття №11 Питання до заняття 1. Склад і загальна характеристика банківських ресурсів. 2. Особливості формування власного капіталу банку. 3. Проблеми капіталізації вітчизняних банків.</p>	2
	<p>Практичне заняття №12 Питання до заняття 1. Склад залученого капіталу комерційного банку. 2. Депозити та депозитна політика.</p>	2

	3. Міжбанківський ринок як додаткове джерело банківських ресурсів. 4. Особливості рефінансування Національним банком України.	
<p>Знати: теоретичні основи організації грошових розрахунків</p> <p>Вміти: оцінювати особливості використання різних форм розрахунково-касових операцій банку</p>	<p>Тема 8. Розрахунково-касові операції банків Лекція №9 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи організації грошових розрахунків в економіці. 2. Види рахунків, порядок їх відкриття та обслуговування. 3. Форми безготівкових розрахунків. 4. Міжбанківські розрахунки. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 8 – 11, 15 - 17 Інтернет-ресурси: 25</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості ведення бюджетних рахунків. 2. Платіжні інструменти та схеми здійснення платежів. 3. Система електронних платежів (СЕП). 4. Переваги розрахунків платіжними дорученнями, чеками, акредитивами, векселями. <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №13 Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Операції з розрахункового обслуговування клієнтів.. 2. Форми безготівкових розрахунків. 3. Платіжні інструменти та особливості їх використання. 	2
	<p>Практичне заняття №14 Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжбанківські розрахунки. 2. Кореспондентські відносини між банками. 3. СЕП. Організація безпеки розрахунків та захист інформації в СЕП. 	2
<p>Знати: сутність та особливості кредитних операцій банку</p>	<p>Тема 9. Кредитні операції банків Лекція №10 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кредитна політика банку і основи організації кредитної роботи в банку. 2. Класифікація банківських кредитів. 3. Ризики при кредитуванні. 4. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 8 - 16 Інтернет-ресурси: 18-25</p>	2

<p>Вміти: аналізувати ефективність організації кредитного процесу в банку</p>	<p>Самостійна робота 1. Суб'єкти кредитних відносин. 2. Особливості надання споживчих та іпотечних кредитів. 3. Етапи організації кредитного процесу. 4. Рейтингова оцінка класу позичальника. 5. Критерії оцінки якості застави. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №15 Питання до заняття 1. Види банківських кредитів та її економічна характеристика. 3. Кредитні лінії, контокорентні, овердрафтові і онкольні кредити. 4. Критерії, що впливають на вибір кредитування інвестиційного проекту.</p>	2
	<p>Практичне заняття №16 Питання до заняття 1. Кредитні ризики та способи їх мінімізації . 2. Аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника. 3. Розрахунок сум погашення заборгованості за позичками. 4. Кредитна угода та її структура.</p>	2
<p>Знати: особливості діяльності банків на ринку цінних паперів</p>	<p>Тема 10. Операції банків з цінними паперами Лекція №11 1. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. 2. Організація виконання банком операцій з цінними паперами. 3. Принципи формування портфеля цінних паперів. 4. Операції банків з векселями. Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 10 - 15 Інтернет-ресурси: 18 - 25</p>	2
	<p>Самостійна робота 1. Операції з випуску пайових цінних паперів 2. Портфельні інвестиції банків. 3. Випуск похідних цінних паперів. 4. Види вексельних операцій банків та її загальна характеристика. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p>Практичне заняття №17 Питання до заняття 1. Вимоги до ліцензування операцій банків з цінними паперами 2. Емісійні операції комерційних банків 3. Управління якістю портфеля цінних паперів</p>	2
<p>Вміти: оцінювати ефективність</p>		

портфельних інвестицій банку, емісійних та вексельних операцій банку	<p>Практичне заняття №18</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заставні операції банків з цінними паперами 2. Загальна характеристика вексельних операцій банків 3. Активні і пасивні операції з векселями 4. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів 	2
<p>Знати: теоретичні основи та механізми практичної реалізації інвестиційної діяльності банку</p> <p>Вміти: аналізувати особливості управління реальними та портфельними інвестиціями банку</p>	<p>Тема 11. Інвестиційні операції банків</p> <p>Лекція №12</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і класифікація інвестицій. 2. Складові інвестиційного проекту. 3. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1 - 7</p> <p>Додаткові: 8-17</p> <p>Інтернет-ресурси: 18, 25 - 27</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела фінансування інвестицій. 2. Методи аналізу інвестиційних проектів. 3. Рангування альтернативних інвестиційних проектів. <p>Підготовка до практичного заняття.</p> <p>Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №19</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і класифікація інвестицій. 2. Особливості управління реальними інвестиціями. 3. Методи аналізу інвестиційних проектів. 	2
	<p>Практичне заняття №20</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Врахування додаткових факторів в інвестиційному аналізі. 2. Оцінка грошових потоків. 3. Оптимальне розміщення інвестицій 	2
<p>Знати: зміст та основи організації операцій банку в іноземній валюті</p>	<p>Тема 12. Операції банків в іноземній валюті</p> <p>Лекція №14</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками. 2. Операції банків на валютному ринку. 3. Валютні угоди з негайною поставкою. 4. Опціонні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування. <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1 - 7</p> <p>Додаткові: 9 - 12</p> <p>Інтернет-ресурси: 20 - 27</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація валютних операцій. 	7

Вміти: аналізувати склад та ефективність валютних операцій банку	2. Форвардні валютні угоди. 3. Валютні ризики та методи їх зниження. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	
	Практичне заняття №21 Питання до заняття 1. Операції банків на валютному ринку. 2. Валютні угоди з негайною поставкою. 3. Опціонні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування	2
	Практичне заняття №22 Питання до заняття 1. Форвардні валютні угоди. 2. Ф'ючерсні валютні угоди. 3. Валютні арбітражні операції. 4. Валютні ризики та методи їх зниження.	2
Знати: зміст і тенденції розвитку нетрадиційних банківських послуг та операцій	Тема 13. Нетрадиційні банківські операції та послуги Лекція №15 План лекції 1. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх загальна характеристика. 2. Лізингові операції. 3. Банківські гарантії та поручительства. 4. Факторингові та форфейтингові операції банків. Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 11 - 15 Інтернет-ресурси: 18 - 27	2
	Самостійна робота 1. Процедура та умови укладання договору фінансового лізингу 2. Види банківських гарантій. 3. Трстові та довірчі послуги. 4. Фінансовий інжиніринг. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	7
	Практичне заняття №23 Питання до заняття 1. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг, їх загальна характеристика. 2. Лізингові операції та організація банком їх виконання. 3. Особливості факторингових, форфейтингових, трстових та довірчих послуг. 4. Консультаційні та інформаційні банківські послуги.	2
Знати: теоретичні засади забезпечення фінансової стійкості банку	Тема 14. Забезпечення фінансової стійкості банку Лекція №16 План лекції 1. Форми бухгалтерської та фінансової звітності банку.	2

<p>Вміти: оцінити основні показники фінансової діяльності банку: доходи, витрати, прибутковість, ліквідність, платоспроможність, відповідність економічним нормативам</p>	<p>2. Зміст і структура балансу. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки 3. Доходи і витрати банку, їх структура.</p>	
	<p>Лекція №17 План лекції 1. Прибутковість, ліквідність та платоспроможність банку. 2. Економічні нормативи. 3. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку. Рекомендовані джерела: Основні: 1 - 7 Додаткові: 9 - 16 Інтернет-ресурси: 20 - 27</p>	2
	<p>Самостійна робота 1. Структура та джерела формування доходів банку. 2. Методи оцінки прибутковості комерційного банку. 3. Регулювання банківської діяльності з боку НБУ та оцінка економічних нормативів. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	7
	<p>Практичне заняття №254 Питання до заняття 1. Зміст і структура балансу комерційного банку. 2. Фінансові звіти банку про прибутки та збитки. 3. Звіт про рух грошових коштів банк та його оцінка.</p>	2
	<p>Практичне заняття №25 Питання до заняття 1. Методи оцінки прибутковості комерційного банку. 2. Оцінка ліквідності та платоспроможності. 3. Оцінка ефективності фінансової діяльності банку</p>	2
Разом		180/6

III. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Банківська система: навч. посіб. / Крилова О.В., Антипенко Н.В., Владика Ю.П., Волчанська І.В. Дніпро: Пороги, 2020. 324 с.
2. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Мироненко М. Ю., Польова О.Л. Банки та банківська система : підручник. Київ, Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2017. 416 с.
4. Прутська О.О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/979> (фахове видання)
5. Прутська О.О., Любчак І.С. Ресурсна політика комерційних банків України в умовах пандемії COVID-19. *Інфраструктура ринку*. 2022. №64. С.68-76
6. Стечишин Т. Б. Банківська справа: навчальний посібник / Т. Б. Стечишин, Б. Л. Луців. – [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с
7. Тридід О.М., Самородов Б.В., Вядрова І.М. та ін. Банківська система: підручник. Львів : «Новий Світ - 2000», 2020. 536 с.

Додаткові джерела

8. Дзюблюк О. *Інноваційні вектори розвитку банківської системи. Світ фінансів*. 2019. № 3. С. 8-25.
9. Кириленко С. *Основні тенденції роздрібного банкінгу європейських банків та можливості їх імплементації в Україні. Журнал європейської економіки*. 2019. № 1. С. 81-94.
10. Козюк В. *Держбанки: стабілізатор, тягар чи джерело макрофінансових викривлень? Дзеркало тижня*. 2019. 26 квіт. С. 8.
11. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 17.12.2000 р. № 2121-III. URL: www.zakon.rada.gov.ua,
12. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. URL: www.zakon2.rada.gov.ua.
13. Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: www.zakon5.rada.gov.ua.
14. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати : Закон України від 19.06.2003 р. №979-IV. URL: www.zakon2.rada.gov.ua.
15. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679 – XV. URL: www.zakon2.rada.gov.ua.
16. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 №4452-VI. URL: www.zakon2.rada.gov.ua.

17. Про фінансовий лізинг : Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР. URL: www.zakon2.rada.gov.ua

Інтернет-ресурси

18. Асоціація українських банків. URL: <http://www.aub.com.ua>

19. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

20. Банк міжнародних розрахунків. URL: <http://www.bis.org>

21. Національна комісія, що здійснює регулювання ринків фінансових послуг України. URL: <http://www.dfp.gov.ua>

22. Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем «ЕМА». URL: <http://www.ema.com.ua>

23. Міжнародний валютний фонд. URL: <http://www.imf.org>

24. Український банківський портал. URL: <http://www.uabanker.net>

25. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

26. Фінанси України. URL: <http://www.finance.com.ua>

27. Проект Uteka. URL: <https://uteka.ua/ua/tag/bankovskaya-sistema>